نگاه

آمریکا و تمدید وضع فوق‌العاده علیه ایران

رضا نصری*

در سال ۱۹۷۹، پیرو تسخیر سفارت آمریکا در تهران، رییس‌جمهور وقت آن کشور - جیمی کارتر - برای اولین‌بار طی یک دستورالعمل اجرایی، ایران را رسماً «خطری جدی علیه امنیت‌ملی آمریکا» تشخیص داد و از این رو در قبال ایران اعلام «وضعیت اضطراری» کرد. از آن زمان تاکنون روسای جمهوری آمریکا در ماه نوامبر (آبان - آذر) هر سال به عنوان یک روال عادی وضع فوق‌العاده علیه ایران را تمدید و اعلام کرده‌اند که «ایران تهدیدی خواهد بود و به شکل موثری آمریکا را از فرصت همکاری با یک یا بافقدرتمندترین فعالان در زمینه عادی‌سازی اوضاع منتشح منطقه محروم خواهد کرد.

گذشته از این، اعلام تمدید این وضع امری نامعقول به نظر می‌رسد، چرا که «جو یایس» معاون رییس‌جمهوری آمریکا به‌تازگی اعلام کرد که سایر کشورهای منطقه از لحظه عربستان، ترکیه و قطر صدهامیلیون‌دلار و هزارانفر لسلاح‌بدست به گروه‌های وابسته به القاعده‌ی از جمله جبهه‌النصره و داعش رساندهاند. آمریکا در واکنش به این اقدامات نیز هم به آیرو نبوارد، بعد رسه به آنکه به بشریت رسیدن تعهن اقدماتی را تضمین کرده باشد، اعلام کند. تمدید نسبتبیده و نسبه‌خودکار وضع فوق‌العاده علیه ایران در نامبرآمسال می‌تواند نقش بسیار مهمی کنندهای در مبارکات هسته‌ای ایران و وضع داعش در خاورمیانه داشته باشد.

اولها، امسال و قبل از تصمیم‌گیری درباره تمدید این حالت، دیگر نمی‌تواند تحولات سیاسی و ژئوپلتیکی منطقه را نادیده بگیرد و نوامبر امسال تمدید این قانون دیگر «امری عادی» نخواهد بود.

*کارشناس حقوق بین‌الملل
و عضو موسسه عالی مطالعات بین‌المللی ژنو

ادامه از صفحه ۷

عاشقانه‌های بچه‌های لانه

گریوز جدی نگرفت. فکر می‌کرد شب خانه خواهد بود و شام حسابی می‌خورد. نازه وقتی نگران شد که دید از پنجره‌های کتابخانه همکارش را چیمیسته و دستبسته از کسولگری بیرون می‌برند. جالب اینکه او از دانشجوهای گوگانگیر که بمبشرشان‌زن بودندنمی‌ترسید!نگرانی اصلی‌اش جمعیتی بود که دانستند بیرون محوطه شعار می‌دادند «مرگ بر آمریکا». گوگان‌ها حق دانستند یا هم حرف بزنند، یعنی که صدای جمعیت بیرون محوطه را می‌شنید.به‌صورت یکی از ماموران سیاسی سفارت خبره می‌شد که فارسی را خوب حرف می‌فهمید و زنش هم ایرانی بود؟ «چه‌جوش بعد از شنیدن شعارها نشانی از نگرانی نداشت. گریوز می‌فهمید خبری نیست و نباید نگران شما گریوز بود از آزادی وقتی فهمید رسانه‌ها گزارش دادهاند آنها شکنجه شده‌اند، منعجب شد. گفت دانشجوها گرچه جوان و خام بودند، اما نگرانی حال و روز آنها را هم داشتند. چون آبنه‌اله، متخصص آنها راسوول سلامتی دیپلمات‌ها دانسته بود. رابطه گروگان و گوگانگیر کمتر منطقه خاورمیانه را پیچیده‌تر خواهد کرد. دوم، تمدید بدون دلیل وضع فوق‌العاده علیه ایران، ملعی جدی در مقابل بحث همکاری جویی و ائتلاف نظامی به سرکردگی آمریکا علیه داعش خواهد بود. هریک از نفش‌آفرینان منطقه از جمله دولت منطقه‌ای کردستان عراق، دولت عراق و آمریکا به طور کامل از این موضوع آگاهند که کمک ایران بخش لاینفک جنگ با این گروه نسل‌کش است. همه آنها بر این امر واقفند که ایران تاکنون نقشی اساسی در پایان‌دادن به محاصره شهر آمرلی توسط داعش، عملیات آزادسازی موصل و جلوگیری از نفوذ این گروه تروریستی به بغداد ایفا کرده است.

به علاوه، ایران تاکنون مهارت خود را در جنگ با چنین فعالان غیردولتی از طریق همکاری در شکست‌دادن طالبان در سال ۲۰۰۱ به نمایش گذاشته است. امروزه به‌خصوص به کمک ایران برای پایان‌دادن به فتنه انسانی احتمالی در شهر کوبانی نیاز است. در چنین شرایطی، اعلام اینکه ایران «تهدید وضع فوق‌العاده و غیرعادی علیه امنیت ملی آمریکا محسوب می‌شود» و تمدید وضع فوق‌العاده علیه این کشور به بهانه یک روند سیاسی عادی، اقدامی صدوقیقی خواهد بود و به شکل موثری آمریکا را از فرصت همکاری با یکی با بافقدرتمندترین فعالان در زمینه عادی‌سازی اوضاع منتشح منطقه محروم خواهد کرد.

*استادیار دانشگاه تهران

ادامه از صفحه ۷

کذر سالیان بر بنای سفارت تهران در واشنگتن

بسیاری از روزنامه‌نگاران آمریکایی معتقدند تدوین آمریکا باید این ساختمان را به فروش برساند یا مانند ایران از ساختمان سفارت استفاده کند. اما دولت آمریکا هنوز چنین اقدامی انجام نداده است و در برخی نقل‌قول‌ها گفته شده که دولت مخالف این اقدام است. حتی دولت برای مصادره‌شدن سفارت توسط برخی شهروندان آمریکایی که می‌خواستند از محمل قانونی کمک‌گرفته استفاده کنند، نیز وارد معامله شد. در گزارش‌های اخیری که از محل سفارت در واشنگتن منتشر شده، اجاره ورود به محل سفارت داده نمی‌شود و در تمام این سال‌ها تنها همان عکاس ایرانی - آمریکایی توانسته به آن راه پیدا کند.به‌دنبال انتقال سفارت آمریکا در تهران و قطع رابطه دیپلماتیک، سفارت پاکستان، حافظ منافع کشور جمهوری اسلامی ایران در آمریکا است. اما تمام‌ها و تاسیسات سفارت سابق ایران در آمریکا در نبود هرگونه روابط رسمی بین این دو کشور در امانت و تحت محافظت وزارت امور خارجه آمریکا قرار گرفته است.

آمریکا در این سال‌ها تصمیمات و نگهداری بنای سفارت و نیز عمارت مسافر سفیر ایران در آمریکا و نیز ۱۱ ملک وابسته به سفارت ایران در آمریکا را نیز تنظیم کرد. از جمله تعمیرات گنبد نیلوفری ساختمان سفارت، خرج تعمیرات و نگهداری این املاک هم توسط دراگو امانه‌ها‌ی اصلی می‌شود که از اجاره برخی از این املاک تامین می‌شود. یکی از املاک ایران که در آمریکا ملکی است در سنترال پارک در منهتن در شهر نیویورک که سال ۱۸۹۰ ساخته شده است. این ملک هم‌اکنون به یک بنگاه نمایش آثار هنری اختصاص داده شده است. اکنون دفتر حفاظت منافع جمهوری اسلامی ایران در واشنگتن در خیابان ویسکونسین در واشنگتن دایر است و به شهروندان ایرانی در آمریکا خدمات کنسولی ارائه می‌کند.

ادامه از صفحه ۷

آمریکاستیزی؛ موج فرن ۲۰

ساناز ایوبی: آمریکاستیزی در بسیاری از مناطق جهان پدیده‌ای رایج است. در سراسر تاریخ قرن بیستم، آمریکاستیزی موج غالب در مردم کشورهایی بوده که از دخالت‌های آمریکا متضرر شده بودند. درواقع آمریکاستیزی مجموعه‌ای از باورها و فتارهای مخالف با این دولت است که نه‌تنها رفتارها و اقدامات این کشور را بلکه هویت، تمدن و موجودیت آن را هدف می‌گیرد و به آن حمله می‌کند.

تعبیر تعریف سیاست‌های کلان ایالات‌متحده‌آمریکا در قرن بیستم سیاست داخلی بسیاری از کشورهای جهان‌سوم، آمریکاستیزی گرفته تا جنوبشرق آسیا و خاورمیانه داشته باشد. اما چنین سیاست‌هایی در دنیای جهانی‌سازی روزافزونی را ایجاد کرد که تا پس از پایان جنگ سرد ادامه داشته است.

پس از جنگ جهانی دوم، ایالات‌متحده نقش خود را در نظام بین‌الملل تغییر داد؛ تحولی که باعث شکل‌گیری و اشاعه آمریکاستیزی در بسیاری از کشورهای جهان به‌خصوص کشورهای تحت حمایت بلوک شرق و جهان‌سوم شد. تحولات پس از جنگ دوم جهانی از شرق اروپا آغاز شد. در این دوران هلند، رومانی، چکسلواکی، یوگسلاوی و بسیاری از کشورهای شرق اروپا شاهد انقلاب‌های سوسیالیستی بودند. در اواخر دهه ۵۰میلادی نوعی سوسیالیسم بین‌المللی ایجاد شده بود و رهبری آن را ابوقدرت اتحاد جماهیر شوروی به‌عهده داشت؛ زیسوی دیگر ایالات‌متحده‌آمریکا خطر اتحاد شوروی را به‌خوبی درک کرده بود و جبهه‌های جهانی در مقابل اوقدرت شرقی ایجاد کرد.

دهه ۶۰میلادی دوران رشد تسلیحاتی برای هردو ابوقدرت بود. در این دهه هردو ابوقدرت، تلاش‌های زیادی به کار بستند تا پایگاه‌های نظامی سیار و ساکن خود را در افریقا، آسیا، اروپا و آمریکای‌لاتین افزایش دهند. در اوایل دهه ۶۰ جنگ سرد به اوج خود رسید. قدرت این جنگ تنها جنگی سیاسی نبود. دامنه این جنگ در ایدئولوژی، علم، فعالیت‌های اطلاعاتی و جاسوسی، فرهنگ، صنعت و اقتصاد جهان را در بر گرفت. هردو ابوقدرت تلاش داشتند تا جهان را زیر نفوذ تاثیرات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی خود داشته باشند و بیشترین سرمایه‌گذاری‌های خود را از جهان سوم انجام دادند. شوروی در جنوبشرق آسیا، مثلث ویتنام، لائوس و کامبوج را ایجاد کرده بود و آمریکا در همان‌جا به مثلث برمه، تایلند و مالزی می‌پرداخت. در آمریکای‌لاتین و افریقا نیز اتفاقات مشابهی روی می‌داد.

دهه ۱۹۵۰میلادی نقطه‌عطفی برای تاریخ آمریکاستیزی در خاورمیانه نیز بود. تحود برخود کلینه آیزنهاور، رییس‌جمهوری وقت ایالات‌متحده، با دو موضوع بحران سوئز و جریان ملی‌شدن نفت در ایران، تاثیرات زیادی در خاورمیانه به‌دنبال داشت؛ از یکسو حوادث مربوط به مصر به شکل‌گیری موجی از حساسیت‌های ضدآمریکایی در قالب ناصریسم منجر شد و کودتا علیه مصدق (به‌عنوان دولتی ملی) نیز به عدم رعایت اصول اخلاق بین‌الملل در قبا و عدم‌حمایت واشنگتن از جریان‌های دموکراتیک تعبیر شد.

الیسه نظریه‌پردازان آمریکایی و اروپایی از دهه ۱۹۶۰به این موضوع توجه بسیاری کردند و مطالعات زیادی در این مورد انجام شد. در این مورد می‌توان به آرای توماس مورگان در سال ۱۹۶۷ اشاره کرد که ریشه‌های آمریکاستیزی را در سه‌حوزه خلاصه کرد: حسادت، توهم و پیشداوری‌ایدئولوژیک.

پیروزی انقلاب‌اسلامی در ایران، واقعه دیگری بود که به تمایلات آمریکاستیز در جوامع اسلامی به‌خصوص در خاورمیانه دامن زد. این آمریکاستیزی، میراث سیاست‌های آمریکا در قرن بیستم و حاکمیت شاه بود که در زمان انقلاب به موضوع قاطع اغلب گروه‌های انقلابی تبدیل شد. انتقال سفارت آمریکا توسط دانشجویان خط‌امام را می‌توان اوج بروز و ظهور این پدیده در ایران دانست. سیاستی که علاوه‌بر دلایلی که در بالا گفته شد بخشی از آن از ناسیونالیسم غربی و جهان‌سومی به ایران داده شده بود.

بحران کویت در سال ۱۹۹۱ از دیگر مقاطع تاثیرگذار بر امواج آمریکاستیز در منطقه و حتی کشورهای فرامنطقه‌ای بود؛ روندی که تا فعالیت‌های تروریستی القاعده علیه آمریکا در کشورهای مختلف ادامه داشت. اما دامنه این تهدیدها زمینه حمله آمریکا به افغانستان و عراق را فراهم کرد.

رهبران آمریکا از گذشته تا امروز از این واقعیت که مشروعیت و مقبولیت آنان در سطوح منطقه‌ای و جهانی و به‌ویژه در میان جوامع اسلامی با چالش‌های مهمی مواجه شده، آگاه هستند به‌همین دلیل مبارزه با بنیادگرایی به‌ویژه در قالب گروه‌های تروریستی، به مهم‌ترین موضوع در راهبرد امنیتی ایالات‌متحده تبدیل شده است و آنچه که به عنوان «طرح خاورمیانه بزرگ» معرفی می‌شود درواقع تلاشی برای جلوگیری از افزایش و رشد قدرت آمریکاستیزی در جهان است.

نگاه

آمریکا و تمدید وضع فوق‌العاده علیه ایران

رضا نصری*

در سال ۱۹۷۹، پیرو تسخیر سفارت آمریکا در تهران، رییس‌جمهور وقت آن کشور - جیمی کارتر - برای اولین‌بار طی یک دستورالعمل اجرایی، ایران را رسماً «خطری جدی علیه امنیت‌ملی آمریکا» تشخیص داد و از این رو در قبال ایران اعلام «وضعیت اضطراری» کرد. از آن زمان تاکنون روسای جمهوری آمریکا در ماه نوامبر (آبان - آذر) هر سال به عنوان یک روال عادی وضع فوق‌العاده علیه ایران را تمدید و اعلام کرده‌اند که «ایران تهدیدی خواهد بود و به شکل موثری آمریکا را از فرصت همکاری با یک یا بافقدرتمندترین فعالان در زمینه عادی‌سازی اوضاع منتشح منطقه محروم خواهد کرد.

گذشته از این، اعلام تمدید این وضع امری نامعقول به نظر می‌رسد، چرا که «جو بایدن» معاون رییس‌جمهوری آمریکا به‌تازگی اعلام کرد که سایر کشورهای منطقه از لحظه عربستان، ترکیه و قطر صدهامیلیون‌دلار و هزارانفر لسلاح‌بدست به گروه‌های وابسته به القاعده‌ی از جمله جبهه‌النصره و داعش رساندهاند. آمریکا در واکنش به این اقدامات نیز هم به آیرو نبوارد، بعد رسه به آنکه به بشریت رسیدن تعهن اقدماتی را تضمین کرده باشد، اعلام کند. تمدید نسبتبیده و نسبه‌خودکار وضع فوق‌العاده علیه ایران در نامبرآمسال می‌تواند نقش بسیار مهمی کنندهای در مبارکات هسته‌ای ایران و وضع داعش در خاورمیانه داشته باشد.

اولها، امسال و قبل از تصمیم‌گیری درباره تمدید این حالت، دیگر نمی‌تواند تحولات سیاسی و ژئوپلتیکی منطقه را نادیده بگیرد و نوامبر امسال تمدید این قانون دیگر «امری عادی» نخواهد بود.

*کارشناس حقوق بین‌الملل
و عضو موسسه عالی مطالعات بین‌المللی ژنو

ادامه از صفحه ۷

عاشقانه‌های بچه‌های لانه

گریوز جدی نگرفت. فکر می‌کرد شب خانه خواهد بود و شام حسابی می‌خورد. نازه وقتی نگران شد که دید از پنجره‌های کتابخانه همکارش را چیمیسته و دستبسته از کسولگری بیرون می‌برند. جالب اینکه او از دانشجوهای گوگانگیر که بمبشرشان‌زن بودندنمی‌ترسید!نگرانی اصلی‌اش جمعیتی بود که دانستند بیرون محوطه شعار می‌دادند «مرگ بر آمریکا». گوگان‌ها حق دانستند یا هم حرف بزنند، یعنی که صدای جمعیت بیرون محوطه را می‌شنید.به‌صورت یکی از مامورانِ سیاسی سفارت خبره می‌شد که فارسی را خوب حرف می‌فهمید و زنش هم ایرانی بود؟ «چه‌جوش بعد از شنیدن شعارها نشانی از نگرانی نداشت. گریوز می‌فهمید خبری نیست و نباید نگران شما گریوز بود از آزادی وقتی فهمید رسانه‌ها گزارش دادهاند آنها شکنجه شده‌اند، منعجب شد. گفت دانشجوها گرچه جوان و خام بودند، اما نگرانی حال و روز آنها را هم داشتند. چون آبنه‌اله، متخصص آنها راسوول سلامتی دیپلمات‌ها دانسته بود. رابطه گروگان و گوگانگیر کمتر منطقه خاورمیانه را پیچیده‌تر خواهد کرد. دوم، تمدید بدون دلیل وضع فوق‌العاده علیه ایران، ملعی جدی در مقابل بحث همکاری جویی و ائتلاف نظامی به سرکردگی آمریکا علیه داعش خواهد بود. هریک از نفش‌آفرینان منطقه از جمله دولت منطقه‌ای کردستان عراق، دولت عراق و آمریکا به طور کامل از این موضوع آگاهند که کمک ایران بخش لاینفک جنگ با این گروه نسل‌کش است. همه آنها بر این امر واقفند که ایران تاکنون نقشی اساسی در پایان‌دادن به محاصره شهر آمرلی توسط داعش، عملیات آزادسازی موصل و جلوگیری از نفوذ این گروه تروریستی به بغداد ایفا کرده است.

به علاوه، ایران تاکنون مهارت خود را در جنگ با چنین فعالان غیردولتی از طریق همکاری در شکست‌دادن طالبان در سال ۲۰۰۱ به نمایش گذاشته است. امروزه به‌خصوص به کمک ایران برای پایان‌دادن به فتنه انسانی احتمالی در شهر کوبانی نیاز است. در چنین شرایطی، اعلام اینکه ایران «تهدید وضع فوق‌العاده و غیرعادی علیه امنیت ملی آمریکا محسوب می‌شود» و تمدید وضع فوق‌العاده علیه این کشور به بهانه یک روند سیاسی عادی، اقدامی صدوقیقی خواهد بود و به شکل موثری آمریکا را از فرصت همکاری با یک یا بافقدرتمندترین فعالان در زمینه عادی‌سازی اوضاع منتشح منطقه محروم خواهد کرد.

*استادیار دانشگاه تهران

ادامه از صفحه ۷

کذر سالیان بر بنای سفارت تهران در واشنگتن

بسیاری از روزنامه‌نگاران آمریکایی معتقدند تدوین آمریکا باید این ساختمان را به فروش برساند یا مانند ایران از ساختمان سفارت استفاده کند. اما دولت آمریکا هنوز چنین اقدامی انجام نداده است و در برخی نقل‌قول‌ها گفته شده که دولت مخالف این اقدام است. حتی دولت برای مصادره‌شدن سفارت توسط برخی شهروندان آمریکایی که می‌خواستند از محمل قانونی کمک‌گرفته استفاده کنند، نیز وارد معامله شد. در گزارش‌های اخیری که از محل سفارت در واشنگتن منتشر شده، اجاره ورود به محل سفارت داده نمی‌شود و در تمام این سال‌ها تنها همان عکاس ایرانی - آمریکایی توانسته به آن راه پیدا کند.به‌دنبال انتقال سفارت آمریکا در تهران و قطع رابطه دیپلماتیک، سفارت پاکستان، حافظ منافع کشور جمهوری اسلامی ایران در آمریکا است. اما تمام‌ها و تاسیسات سفارت سابق ایران در آمریکا در نبود هرگونه روابط رسمی بین این دو کشور در امانت و تحت محافظت وزارت امور خارجه آمریکا قرار گرفته است.

آمریکا در این سال‌ها تصمیمات و نگهداری بنای سفارت و نیز عمارت مسافر سفیر ایران در آمریکا و نیز ۱۱ ملک وابسته به سفارت ایران در آمریکا را نیز تنظیم کرد. از جمله تعمیرات گنبد نیلوفری ساختمان سفارت، خرج تعمیرات و نگهداری این املاک هم توسط دراگو امانه‌های اصلی می‌شود که از اجاره برخی از این املاک تامین می‌شود. یکی از املاک ایران که در آمریکا ملکی است در سنترال پارک در منهتن در شهر نیویورک که سال ۱۸۹۰ ساخته شده است. این ملک هم‌اکنون به یک بنگاه نمایش آثار هنری اختصاص داده شده است. اکنون دفتر حفاظت منافع جمهوری اسلامی ایران در واشنگتن در خیابان ویسکونسین در واشنگتن دایر است و به شهروندان ایرانی در آمریکا خدمات کنسولی ارائه می‌کند.

سفارتخانه‌ای که اشغال نشد

مرجان توحیدی

بالافرتن از دیوار سفارتخانه‌ها و تهدید برای اشغال آنها در ابان۵۸ تنها به سفارت آمریکا محدود نبود. آن‌روزها دانشجویانی هم بودند که سفارت شوروی را هدف قرار داده بودند و خط کمونیسم را کمتر از خط امپریالیسم نمی‌دانستند. اما در بستر تاریخی آبان۵۸ چنان موضوع اشغال سفارت آمریکا پررنگ شده بود که به‌مدرت فرصتی برای بررسی وقایع دیگر آن روزهای تاریخی فراهم شده است. روزهایی که گروه‌ها و دانشجوهایی انقلابی هرکدام به‌اعتبار اشغال سفارتی را در جهت اهداف انقلابی و اسلامی داشتند. در میان آن شور و هیجان و گوشزدکردن خطرات ناشی از تداوم رابطه با ایالات‌متحده و موج مبارزه با امپریالیسم جلب است که نمایندگان دانشگاه‌های «علم و صنعت» و «تربیت‌معلم» نظر متفاوتی داشتند و نه‌تنها مخالفت خود را با اشغال سفارت آمریکا اعلام کرده بودند، بلکه اشغال سفارت شوروی را لویت خود می‌دانستند. نمایندگان این دانشگاه‌ها محمود احمدی‌نژاد و محمدعلی سیدنژاد به‌ترتیب از دانشگاه علیومصنعت و دیگری از تربیت‌معلم بودند. یافتاری بر این ایده هم از سوی این دانشجویان آنقدر زیاد بود که بعد از مخالفت خود با اشغال سفارت آمریکا نه‌تنها در آن حرکت انقلابی حضور نداشتند و ارتباطشان با دانشجویان دفتر تحکیم‌وحدت قطع شد، بلکه تمام برنامه‌ریزی خود را معطوف به اشغال سفارت شوروی کردند. ارزیابی اینبار بیشتر از امپریالیسم برای انقلاب نوپای۵۷ ارزیابی می‌کردند؛ حرکتی که البته با حکم مستقیم امام‌خمینی(ره) از لجام آن ممانعت شد. ابراهیم اصغرزاده از دانشجویان تحریک‌کننده سفارت آمریکا در روایتی به این دیالوگ رودبدل شده بین خود و احمدی‌نژاد و سیدنژاد درباره بحث بر سر تسخیر سفارت آمریکا و شوروی پرداخته است. بر این اساس در جلسه‌ای که این سه به‌همراه محسن میردمادامی و حبیب‌الله بی‌طرف به نمایندگی از انجمن‌های اسلامی دانشگاه‌های متنوع جود در دفتر تحکیم‌وحدت که مقابل دانشگاه تهران تاسیس شده بود حضور داشتند، اصغرزاده ایده تسخیر سفارت آمریکا و گروگان‌گرفتن سفرای این کشور را مطرح می‌کند. او می‌گوید: «آمریکایی‌ها در حال خروج اسناد محرمانه و جاسوسی از خانه شد. نهایتا ۵۲نفری که تا ۳۰دی۱۳۵۹ در اختیار دانشجویان خط‌امام بودند. این ماجرا ۴۴۴روز ادامه داشت؛ روزهایی که سب شد «جیمی کارتر»، رییس‌جمهور دموکرات آمریکا، پس از یکدوره ریاست‌جمهوری، سکان کاخ‌سفید را به «رونالد ریگان» جمهوری‌خواه بسپرد. در این مدت دولت «کارتر» تلاش‌های زیادی برای آزادی گروگان‌ها کرد که مشهورترین آنها، اقدام نظامی ارتش آمریکا در طبس بود که با شکست روبه‌رو شد (دیماه۱۳۵۹ تفنگداران ویژه ارتش آمریکا، شبانه به صحرای طبس در قلب ایران رسیدند. تفنگداران برنامه داشتند که نزدیکی‌های صبح عازم تهران شوند و گروگان‌ها را آزاد کنند. اما آنها گرفتار «توفان شن» شدند تا عملیات «پنجه عقاب» شکست بخورد و سایه آن سال‌ها بر سر آن اتفاق، همچنان فضای سیاست داخلی ایران و آمریکا و همچنین روابط دوجانبه را تحت‌تاثیر قرار دهد. این سایه گاهی سیاه‌تر می‌شود؛ مخصوصا وقتی پای صدور ویزا برای ورود به آمریکا در میان باشد. اخیرن مورد سیاهی این سایه مربوط به اواخر سال گذشته می‌شود که «حمید ابوطالبی» از سوی ایران به عنوان نماینده جمهوری اسلامی نزد سازمان ملل معرفی شد اما آمریکا به بهانه شرکت او در تسخیر سفارت آمریکا در تهران، از صدور ویزا برای او بسیارسال شدند. پلیس برای متوقف‌کردن درگیری‌ها یایان بخش و تلاش کرد با شلیک گاز اشک‌آور به درگیری‌ها پایان بخشد که بر اثر وزش باد به سمت جایگاه رسمی استقبال؛ گاز اشک‌آور به چشمان کارتر و شاه و فرح و همراهانشان رسید و منجر به بخش زنده صحنه اشک‌ریختن رهبران دوکشور و همراهان آنها شد. بعدها شنیدم صدای شعار «مرگ برشاه» حین یکی زنده مراسم استقبال از تلویزیون ایران پخش شد. این واقعه تا سه‌روز که شاه در آمریکا حضور داشت، به‌عنوان عرض اصلی تمامی خبرگزاری‌ها و رسانه‌های همگانی جهان قرار گرفت و نظارات دانشجویی به صورت شاه‌بزرگی به‌مدت سه‌روز پیاپی اعمال باقت. سال‌ها بعد، از یکی از موسسان کانون نویسندگان این شنیدم که می‌گفت: «ما در ایران این نظارات را

عکس: AP

لوئین بروس لینگ
به عنوان کارمار سفارت در ایران مشغول فعالیت بود. او اصولی اسبق وزارت خارجه آمریکا نیز بوده است

محمدحسن نجفی

۱۳آبان۱۳۵۸، صبح پاییزی تهران. باران‌خورده و خلوت؛ اما حوالی خیابان مفتح بین «سمیه» و «آیت‌اله طالقانی» شلوغی غیرعادی‌ای جریان داشت. ۴۰۰نفر از دانشجویان «خط‌امام» در اعتراض به سفر «شاه» به آمریکا، ره‌پوی سفارت این کشور در تهران جمع شده بودند و جمعیت در حال افزایش بود. همزمان با افزایش معترضان، صدای شعارهای بیرون سفارت نیز از داخل بیشتر شنیده می‌شد. در همین بین، کارمندان سفارت هم به محل کار خود می‌رسیدند. دیگر همه ۲۳کارمند و دیپلمات سفارت مشغول کار شده بودند، اما با عبور عقربه‌های ساعت از ۱۰صبح کم‌کم صدای شعارها نزدیک‌تر می‌شد. رفته‌رفته شعارها بالا می‌گرفت؛ همزمان با بالارفتن صدای شعارها، عدهای هم از دیوارها بالا رفتند. ساعت یکربع به ۱۱صبح بود که کارمندان سفارت، دیگر صداها را کنار خودشان احساس می‌کردند و اینگونه بود که قصه شروع شد. چندروز پس از این اتفاق اموال ایران در آمریکا بلوکه و چندماه بعد، تحریم‌های آمریکا علیه ایران شروع شد که چندسال بر سیاست داخلی آمریکا تاثیر گذاشت و چنددهه است که همچنان بر روابط تهران و واشنگتن سایه افکنده است. این اولین اقدام برای تسخیر سفارت آمریکا نبود. ۲۵بهمن۱۳۵۷ نیز یکبار توسط برخی گروه‌های چریکی به سفارت آمریکا حمله شد و به‌اشغال آنها درآمد. البته با برخورد قوی دولت موقت، مهاجمان از سفارت بیرون رانده شدند. به نوشته روزنامه «کیهان» مورخ ۲۵بهمن۵۷، «نمایندگان کمیته انقلاب، این حادثه را «توطئه عوامل ساواک» اعلام کردند.

شش‌نفر از این کارمندان، گویا با نقبه رنگ‌نژ بودند. آنها از در پشتی سفارت وارد خیابان‌های اطراف شده و راهی سفارت انگلیس شدند. طی رفت‌وآمدهای صورت‌گرفته بین سفارت انگلیس و سفارت کانادا، این شش‌نفر نهایتا با پاسپورت‌های کانادایی از ایران خارج شدند تا تعداد گروگان‌های در اختیار دانشجویان «خط‌امام» نام داشتند به ۵۳نفر برسد. از بین این ۵۳نفر، دوهفته بعد، یعنی اوخر آبان‌ماه ۱۳۵۸ نفر دیگر که شامل زنان و سابعیوسان بودند، آزاد شدند تا جمع گروگان‌ها به ۴۵نفر تقلیل یابد. چندماه بعد هم یکنفر از آنها به علت بیماری آزاد و راهی دام‌سرا هستند و این سازمان، کنترل رسانه‌های گروهی را در اختیار دارد.نیز منتشر می‌شود. در روزنامه اطلاعات سلسله‌مطالبی تحت عنوان «دشمنان انقلاب را بشناسیم» منتشر می‌شود که یکی از آنها سناریوی امپریالیسم علیه امام و انقلاب باشد و اینکه استعمار جهانی دنبال بی‌اعتبارکردن انقلاب ایران است و از تکرار انقلاب ایران در منطقه وحشت دارد. در بیشتر این مقالات اشاراتی به امپریالیسم و کاپیتالیسم گذشته و اکنون شده است. مصاحبه‌ای از «حبیب‌فوند» منتشر می‌شود با این عنوان که «رانندگ سینما علیه امپریالیسم مبارزه می‌کند» و نقش سینما در فرار بختیار افشا می‌شود. روز دیگر مطلبی از «شمس‌الدین امیرعلایی» با این عنوان منتشر می‌شود: «آمریکا عملا یک ایالت اسرائیل است». سخنان «هارولد براون» وزیر دفاع آمریکا به نقل از «اتحاد» منتشر می‌شود با این تیتر که «دخالت نظامی آمریکا در خاورمیانه ناشی جز تجاوز نداشت». مقاله‌ی همان روزها اما از «بهمن‌نیستانی» آمریکا هم خبرهایی هست. بخش کنسولی به‌شدت شلوغ است و تجمع درخواست‌کنندگان ویزا اگاه کار را به تعطیلی سفارتخانه می‌کشاند. همانطور که رابطه ایران و آمریکا کم‌کم روند خصمانه به‌خود می‌گیرد، روند مراجعات ایرانیان به بخش کنسولی سفارت هم زیاد می‌شود و بخشی از ایرانیان در حال کوچ از ایرانند. تا جایی که یکی از کارمندان کنسولی ۱۸شهریور به یک خبرنگار می‌گوید: «طرف ۱۸۰دقیقه با ۲۵۰متقاضی ویزا مصاحبه کرده‌ایم. یعنی هر دودقیقه سفرش!»

ضبط اموال ایران

۱۱شهریورماه خبر ضبط ۱۰میلیون اصول ایران در آمریکا نیتر پیش رفت، ولی در یک نقطه طرح ساواک بهم ریخت: من هر چندروز یکبار به اداره پلیس محلی رجوع می‌کردم تا ببینم تاریخی برای سفر شاه مشخص شده است یا نه. در یکی از فرودآمدها اسم یک انجمن ناشناس ایرانی را روی تابلوی زیرزمین محل‌های نظارات دیدم. بلافاصله فرم درخواست برگزاری نظارات را برای «سازمان دانشجویان مسلمان ایرانی» با عنوان تاریخ و ساعت برکرده و تحویل دادم و به این ترتیب دومین تقاضای برگزاری نظارات ایران را برای «سازمان دانشجویان مسلمان ایرانی» با عنوان تاریخ و ساعت برکرده و تحویل دادم و به این ترتیب دومین تقاضای برگزاری نظارات ایران را برای «سازمان دانشجویان مسلمان ایرانی» با عنوان تاریخ و ساعت برکرده و تحویل دادم و به این ترتیب دومین و طبعا پیاده‌رو و پارک مقابل کاخ‌سفید رسما در اختیار مخالفان قرار می‌گرفت. اینگونه طرح ساواک به‌طور انفاقی بهم ریخت و تاریخ ورود شاه به واشنگتن عقب افتاد.

از آن پس دهماگروه دانشجویی و محافل ناشناخته هوادار شاه، تقاضای برگزاری نظارات‌شان را در تعداد متفاوتی و خوداحاسته مجوز برگزاری تجمع استقبال از شاه را برای هر سه‌محل اصلی در اطراف کاخ‌سفید اخذ کنند و سپس با بروز تظاهلیسان ایرانی از آبسران خارج شدند تا تعداد بورسیه‌های حکومتی از سراسر آمریکا از شاه استقبال کنند و همزمان مانع حضور دانشجویان مخالف در نزدیکی کاخ‌سفید شوند. این طرح به‌خوبی مخالفان در طرف دیگر ساش نشستند. نظر به اینکه اولین درخواست توسط یک‌گروه هوادار شاه تحویل داده شده بود، قرار بر این شد پیاده‌رو مجاور کاخ‌سفید به موافقان داده شود. متعاقبا به‌دلیل اینکه دومین درخواست از طرف من به‌عنوان یک‌محافظ تحویل داده شده بود؛ پیاده‌رو و پارک مقابل کاخ‌سفید به مخالفان تعلق گرفت. محوطه پشت کاخ نیز به‌طور مساوی بین مخالفان و موافقان تقسیم و قرار شد فضای جلوی کاخ‌سفید خالی بماند.

از آن پس هماهنگی بین گروه‌های دانشجویی مخالف آغاز شد، ولی انجمن اسلامی دانشجویان که گروه‌های چپ ایرانی‌القاطی و کافر می‌دانستند، از شرکت در جلسات و هماهنگی با سایرین خودداری کرده و با نام جعلی «سازمان جوانان مسلمان» اعلام کردند که ایران‌های سیاسی علیه شاه را در میدانی واقع در سه‌چراغ‌خیابان دورتر از کاخ‌سفید برگزار کردند که بیشتر به تجمع‌های مذهبی شباهت داشت تا یک نظاهرات دانشجویی.

موسا جزینی

مسیر رسیدن به ۴۴آبان چه بود؟ چه شد که دانشجویان به فکر تسخیر افتادند و روند حرکت رخداد‌ها را چطور می‌توان براساس روزنامه‌های آن زمان دنبال کرد. اگرچه نوشتن یادداشت، خبر و گزارش‌های تندنویز خط‌امامگرایی در فضای مطبوعات آن‌روزها عادی بود اما به‌طور مشخص دو اتفاق بود که فضا را برای تسخیر آماده کرد؛ واکنش دانشجویان به سخنان امام که گفته بود اگر دست نشوید و آنعکاس خبری مبنی بر تصمیم آمریکا بر پناهدادن به شاه. روزهای ابتدایی آبان‌ماه ۵۸ فضا را هرچه‌بیشتر تسخیر‌کردن سفارت کدام‌یک دانشجویی در ایران یکسال بعد از انقلاب آمریکا را هدف گرفته و شوروی نقش چندانی ندارد. حال‌وهوای روزنامه‌های آن زمان را از شهریورماه ۵۸ به این‌سو بررسی کردم‌ایم و ازسوی دیگر اخبار خروج سفارت را هم کمابیش پیگیری کردیم.

دشمنان انقلاب

در آن‌روزها یکی از روزنامه‌ها گفته‌های «بانگ» سفیر ۴۷ساله آمریکا را به نقل از روزنامه دی‌ست آلمان در سازمان‌ملل منتشر می‌کند که در آن خطاب به کارتر از سیاست‌های او که در تضاد با انقلاب ایران است انتقاد می‌کند. مطالب دیگری مانند اینکه رسانه‌های آمریکایی در